

ga synnerlig vigt, att våra munarter ej blott märkeligen upplysa den gamla norrønan och i flera fall bättre än modren bevarat ordens ursprungliga betydelse, utan äfven att svenska landskapsmålen äro i stånd till att i ej oväsentlig mon sprida ljus öfver fornhögtyskan, fornengelskan och andra ännu äldre tungor af den gemensamma språkstammen. Af främmande språkstammar har jag stundom för jmförelsens skull upptagit ett eller annat ord ur de finska tungorna, då deraf kunnat hemtas någon upplysning för våra munarter, i synnerhet dem, som talas i nordligaste Sverige och i Finland. Någon gång äro några ord meddelade utur de semitiska språken, försåvidt någon frändskap deri kunnat spåras eller någon upplysning derutur varit att finna.

Det torde ej anses vara otjenligt att här kortligen meddela en öfversigt af indo-europeiska eller indogermaniska språkstammen och dess grenar.

Indo-europeiska eller *indo-germaniska* språkstammen utgöres af följande språkgränar:

1:o) *Indiska grenen*. Dess grundspråk hafva vi i *sanskrit*, ehuru det ej är den indo-europeiska stammens urspråk, hvilket är förgånget. Det äldsta namnet är *sanskritam*, neutrum præteriti participii passivi, af *sam*, samman och *kri*, göra, med *s* tillagdt för väljudets skull. Ordet betyder följaktligen egentligen: sammangjordt, välordnad, smyckadt, fulländadt; eller det klassiska, heliga och rena språket. Äldsta formen af sanskritspråket hafva vi i de urgamla religionsböckerna Vedas. Här af hafva vi de i Indien brukliga språken och munarterna: *pali*, sanskrits äldsta dotter, nu utdöd; utgör språket för de buddhistiska böckerna på Ceylon och östra indiska halfön; *prakrit*, vulgärspråk, utdött; *hindi*, *hindostanska*, från början af 11:te århundradet, talas i Behar, Allahabad, Delhi, Agra, i en stor del af Dekan och af alla muhamedaner i Indien och är mycket uppblandadt med persiska och arabiska; vidare *bengalska*, *doguriska*, *mahrattiska* m. fl.

2:o) *Iraniska* eller *medo-persiska grenen*. Iraniska kallas denna språkgrän af Iran, en landsträcka söder och sydost från kaspiska hafvet. Dess grundspråk hafva vi ej kvar, men de äldsta iraniska språken äro:

1) *fornpersiska*, det språk, på hvilket de gamla inskrifterna från Darii, Xerxes'

och Artaxerxes' tider äro affattade och utgör ett slags kilskrift i klippväggar samt väggar af tempel och palatser, hvilka öfver 2000 år legat i ruiner uti Persiens sydvästligaste klipptrakter.

2) *fornbaktriska*, vanligen kallad *zend*, är det tungomål, hvori Avesta, Parsernes heliga skrifter, affattats och antages dess hemort vara östra Persien och Baktrien.

Till iraniska grenen höra vidare *ny-persiska*, mycket uppblandadt med arabiska och turkiskt-tartariska, *afghaniska* i Afghanistan och östra Persien, *kurdiska* i Kurdistan m. fl. länder, *ossetiska* i mellersta delen af Kaukasus norr om Georgien, *armeniska*, *georgiska* m. fl.

Dessa båda grenar, den indiska och iraniska tillhöra Asien, och stå i en mycket närmare frändskap till hvarandra än till någon annan af de öfriga grenarne, som finnas i Europa.

3:o) *Grekiska grenen* i sydöstra delen af Europa (Grekland med kringliggande öar och en del af Turkiet) har mycken ålderdomlighet och flera munarter, hvaraf den æoliska och doriska äro mera fornartade än den joniskt-attiska. En dotter af den gamla grekiskan är nygrekiskan.

4:o) *Italiska grenen*, hvars grundspråk vi ej hafva kvar, utan blott dotterspråken, nämligen i äldsta tiden fornlatinska, umbriska och oskiska. De viktigaste lemnin-garne af oskiska tungan hafva vi i koppar-tafan från Bantia och den abellaniska stenskriften. Vår kännedom om umbriskan hemta vi af de sju eugubiniska taforna från Iguvium, det nuvarande Gubbio eller Ugu-bio. Latinska skriftspråket talades aldrig af folket. Man har fordom betraktat latinet såsom en vanartad dotter af grekiskan eller en blandning af grekiska och italiska tungor, hvilket ej är riktigt, enär latinet är en jämbördig syster till grekiskan. Jemte ett bildadt umgänges- och skriftspråk står alltid ett folkspråk och detta utgjorde i Latium den s. k. *lingua Romana rustica*. Efterhand förändrades latinska tungan. Från 9:de århundradet hafva vi minnesmärken af de romaniska språken, hvilka äro: 1) italienska, 2) walachiska eller dako-romaniska, 3) churwälska eller rhætoromanska, 4) spanska (uppblandadt med germaniska, iberiska och arabiska), 5) portugisiska, 6) provençalska och 7) fransyska med deras munarter.